HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

כבינתי לבתי והיא בשנים עשר מנה ומתה וקיימו חכמים את דבריה אמר להם בני רוכל תקברם אמם ת"ק כר"א ור' נתן ור' יעקב נמי כר"א אע"ג דמית לא אמרינן מצוה לקיים דברי המת ויש אומרים כרבנן ור' יהודה הנשיא [א]שאמר משום ר"מ כר"א מיהו היכא דמית אמרינן מצוה לקיים דברי המת וחכמים אומרי' יחלוקו מספקא להו וכאן אמרו שודא עדיף ור"ש הנשיא מעשה אתא לאשמועינן ◦ אבעיא להו ר"ש הנשיא נשיא הוא או משמיה דנשיא קאמר ת"ש דאמר רב יוסף הלכה כר"ש הנשיא ועדיין תיבעי לך נשיא הוא או דקאמר משמיה דנשיא תיקו גופא אמר רב יוסף הלכה כר"ש הנשיא והא [ב]קיי"ל דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו רב יוסף מוקי לה בבריא והא ליורשי משלח קאמר [א]וקיי"ל [ג]מצוה לקיים דברי המת תני יחזרו למשלח:

הדרן עלך המביא קמא

המביא [ב]גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם אבל לא בפני נכתב [ד]בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו פסול [ג]אחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד אומר בפני נחתם פסול ור' יהודה מכשיר [ה]אחד אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר: **גמ'** הא תו ל"ל הא תנא ליה חדא זימנא [ו]המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אי מההיא הוה אמינא [ז]צריך ואי לא אמר כשר קמ"ל: בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו פסול: הי חציו אילימא חציו ראשון [ח]והאמר ר"א אפילו לא כתב בו אלא שיטה אחת לשמה [ד]שוב אינו צריך אלא אמר רב אשי [ה]חציו אחרון: בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו פסול: אמר רב חסדא ואפילו שנים מעידים על חתימת יד שני פסול מאי טעמא או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים מתקיף לה רבא [ו]מי איכא מידי דאילו אמר חד כשר השתא דאיכא תרי פסול אלא אמר רבא אפי' הוא

כבינתי. נושק"א בלע"ז: **והיא בי"ב מנה.** כך היתה שוה: **תקברם אמם.** קללה היא כלומר לא יעלו על לב ולא יזכרו בבית המדרש לראיה לפי שרשעים היו שהיו מקיימין קוליס בכרס[ט] ולר"א כלאים נינהו ולא נלמד מהן ראיה לפי שלא דקדקו בהן איך היתה אותה צואה שמתוך שהיו רשעים לא הוזכרו בבהמ"ד: **תנא קמא כר"א.** דאמר שכיב מרע ובריא שוים הלכך הולך דידיה לאו כזכי דמי: **ויש אומרים כרבנן.** דדברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמי ואפי' לא מת משלח נמי יתנו ליורשי מקבל כל זמן שלא חזר משלח מדבריו: **כר"א.** מדתלו טעמא במיתה הא אם לא מת יחזרו לו: **מספקא להו.** אי כר"א אי כרבנן והיכא דמית נמי מספקא להו אי מצוה לקיים דברי המת או לא: **תני.** במילתיה דר"ש יחזרו למשלח ולא תתני ליורשי משלח דבלא מת עסקינן:

הדרן עלך המביא קמא

המביא. בפני נחתם חציו. אחד מן העדים: **א' אומר בפני נכתב ואחד אומר כו' פסול.** אי כשהגט יוצא מתחת ידי האחד שהוא מביאו ואין חבירו שליח בהבאתו משום הכי פסול דלשליח אצרכוה רבנן למימרינהו לתרוייהו. ולמאן דמוקי לה נמי בגמ'[י] כששניהם שלוחים אפ"ה פסול כיון דחד הוא דאיכא אחתימה ואיהו לא מסהיד אכתיבה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בעד אחד כדאמרי' בפ"ק (לעיל דף ג.): **שנים אומרים בפנינו נכתב ואחד.** שלישי אומר כו' נמי פסול משום האי טעמא: **ור' יהודה מכשיר.** דכיון דמצרכינן לאסהודי נמי אכתיבה או הוא או אחר תו לא אתי לאיחלופי. ובגמ'[יא] אמרינן דחלוק היה ר' יהודה אף בראשונה באחד אומר בפני נכתב ואחד אומר בפני נחתם: **א' אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר.** בגמ'[יב] מפרש לה: **גמ' שיטה אחת.** שיטה ראשונה שבה שם האיש והאשה והזמן: **אמר רב חסדא כו'.** לאו לפרושי מתני' אתא ולאוקומי מתני' בהכי אלא סברא דידיה מוסיף ואמר רבותא דאפי' שנים מן השוק מעידין שהן מכירין חתימת יד עד השני שלא העיד השליח עליו פסול: **קיום הגט.** היינו עדים המעידין על חותם העדים: **תקנת חכמים.** עדות השליח שהאמינוהו חכמים כשנים: **מי איכא מידי דאילו אמר חד כשר.** אם היה אומר השליח אני מכירם כשר ואפילו לא אמר בפני נחתם דהכי אמרינן בפ"ק (לעיל דף ג.) דכי אמר יודע אני נמי מהימן בשמעתא קמייתא: הוא

ורבי יהודה הנשיא כו' כר"א והיכא דמת אמרינן מצוה לקיים כו'. [א]פירוש היכא דמת נותן קודם שמת המקבל אבל דברי שכיב מרע כמסורין דמו אפילו מת מקבל ברישא כדפירשנו לעיל: **או דקאמר משמיה דנשיא.** לפי שלא מצינו שהיה נשיא קבעי שמא חיסר התנא מדבריו והיה לו לשנות אמר ר"ש הנשיא אומר ופשיט מרב יוסף ודחי עדיין תבעי הנשיא אומר או דקאמר משמיה דנשיא דשמא לישנא דברייתא נקט רב יוסף ומצינו שהתנא שונה כענין זה בב"ק (דף לט:) ר' יעקב משלם חצי נזק ופריך ר' יעקב מאי עבידתיה:

הדרן עלך המביא קמא

המביא. בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו. בגמ' משמע דגרסי' ברישא בפני נחתם כולו בפני נכתב חציו ותימה למ"ד לפי שאין עדים מצויין לקיימו כיון דתנא בפני נכתב חציו ונחתם כולו פסול כ"ש בפני נחתם חציו ואומר ר"י דאיצטריך דסד"א ליתכשר דחשיב טפי מכתב סופר ועד דאיכא שני עדים חתומין אלא דליכא קיום אלא אכתיבה וחתימת עד אחד ועדיף מבפני נחתם כולו ונכתב חציו דבעינן שיעיד על עיקר כתיבה כדאמרי' בריש מכילתא (דף ג.) דלמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא: **או כולו בקיום הגט כו'.** [ב]לפי מה דבעי למימר בפ"ק (לעיל דף ו.) גבי רב חסדא מצריך מאקטיספון לארדשיר דקסבר לפי שאין בקיאין לשמה איכא למימר דהכא איירי בשנים מעידים על חתימת השני דנעשה לשמה: **או כולו בתקנת חכמים.** קסבר דלא דייק השליח כל כך כשאין כל העדות מתקיימת על ידו ורבא סבר דמ"מ דייק שפיר: [יג]**מי איכא מידי דאילו מסיק לכוליה דיבורא כשר.** מה שפי' בקונטרס דלרבא חד כי אמר ידעתי כשר תימה מה עלה על דעתו של רבא לפסול כשמסייעו אחר כיון דלא חייש לאיחלופי כי ליכא אחר בהדיה כשר לפי שמעיד גם על הכתיבה וכ"ש כי איכא אחר בהדיה לכך נראה כדפירשתי לעיל [ג.] דידעתי בחד לא מהני אע"ג דמעיד על הכתיבה והשתא אתי שפיר[ג] דבעי רבא לפסול בהוא ואחר מעידין שמכירין חתימת השני משום איחלופי כמו שפסול כי ליכא חד בהדיה[ד] ורב אשי פריך מי איכא מידי דאילו מסיק איהו לכוליה דיבורא[ה] ואומר גם בפני נחתם[ו] כשר וכי איכא אחר בהדיה ומעידין שמכירין החתימה[ז] נמי אין לפוסלו דלא גרע אותו עדות משאם היה אומר בעצמו בפני נחתם: אני

מסורת הש"ס

א) בכת"י נוסף. שאמר משום ר' יעקב שאמר וכו', ב) ע"ל יג. [ב"ב קנה. קעה.], ג) [לעיל יד: וש"נ], ד) [גירסת הרא"ש כמו שהיא בפיסקא עי' תוס'], ה) [ע' תוס' לקמן יז. ד"ה אחד אומר וכו'], ו) לעיל ב., ז) [ברכות טו: וש"נ], ח) לעיל ה:, ט) [ב"ב קנו:], י) [לקמן טז:], יא) [לקמן טז:], יב) [לקמן יז.], יג) שייך לע"ב,

מוסף רש"י

כבינתי. נושק"א בלע"ז על שם שעושין כמין קרסי מתכת לחבר הבגד (שבת נד.) פרמו"ל והוא בית נפש שקורין נושק"א שמחברין בה פתיחות פי החלוק (שבועות ו:). **וקיימו חכמים את דבריה.** אם מתנת שכיב מרע בלא שיור היתה, איכא למימר דמודה ר"א במצוה מחמת מיתה דלא בעי קנין והוא דמית דהא לא מיבעי לאוקומי מעשה דבני רוכל במצוה מחמת מיתה, ואם מתנת שכיב מרע במקצת היתה ומיבעי לן לאוקומי במצוה מחמת מיתה כדאוקמינן לעיל (ב"ב קנה:) דהא מתנת שכיב מרע במקצת כולי עלמא מודים דלא מיקניא באמירה וא"כ ע"כ פליג ר"א אפילו במצוה מחמת מיתה (רשב"ם ב"ב קנו:). **בני רוכל תקברם אמם.** אין מביאין ראיה מבני רוכל דרשעים היו והלואי שתקברם אמם כדמפרש טעמא בגמרא וקנסא הוא דקנסום רבנן לקיים מתנת אמם לבתה בלא קנין (שם).

הדרן עלך המביא קמא

המביא גט ממדינת הים. כל חו"ל קרי ליה מדינת הים בר מבבל (לעיל ב.). **צריך.** השליח המביאו לומר בפני נכתב ובפני נחתם. ושליח זה הבעל עשאו שליח להולכה (שם).

עין משפט נר מצוה

צג א מיי' פ"ד מהל' זכייה הל' ה טוש"ע ח"מ סי' רנב סעיף ב:

א ב מיי' פ"ז מהלכות גירושין הל' יג סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קמב סעי' טז:

ב ג מיי' שם הל' טו טוש"ע שם סעי' יט:

ג ד ה מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעי' טו:

ד ו מיי' שם הל' יג טוש"ע שם סעיף טז:

גליון הש"ס

גמ' איבעיא להו ר"ש הנשיא. ע' באר שבע פ"ג דהוריות דף יא ע"ב ד"ה כגון אני:

לעזי רש"י

נושק"א. סיכה, מכבנה.

מוסף תוספות

א. וא"ת מאחר דקיי"ל מצוה לקיים דברי המת אמאי הוצרכו חכמים לומר דברי שכיב מרע ככתובין וכמסורין דמו, תיפוק ליה אפי' בבריא מצוה לקיים דברי המת וי"ל. תוס' הרא"ש. ועי' מהרש"א ובמהר"ס שיף שפי' בע"א מאי קשיא להו לתוס'. ב. מכאן משמע דרב חסדא סבר לפי שאין עדים מצויין לקיימו. תוס' הרא"ש. ג. וה"פ, מי איכא מידי דאילו אמר חד כשר כלומר אי אמר בפני נחתם על שתי החתימות כשר, השתא דאיכא על החתימה השניה שנים פסול, אלא אמר רבא אפי' הוא ואחר מעידין על חתימת יד שני פסול, ואיהו לחודיה אי אמר ידעתי פשיטא דלא מהימן אלא אפי' הוא ואחר פסול. תוס' הרא"ש. ד. והשתא ניחא דאתי לאיחלופי משום דאיהו לחודי' לא מהימן לומר כמו בשאר קיום שטרות. שם. ה. כלומר באותו לשון עצמו שהעיד על חציו אם היה גומר אותו לשון. שם. ו. גם על העד השני, היה. שם. ז. [של] עד השני. שם.

פסקי רי"ד

המביא גט ממדינת הים ואמר בפני נכתב אבל לא בפני נחתם בפני נחתם אבל לא בפני נכתב בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני נכתב חציו ובפני נחתם כולו פסול א' אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול שנים אומרים בפנינו נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול ור' יהודה מכשיר א' אומר בפני נכתב ושנים אומרים בפנינו נחתם כשר (כו'). א' מן העדים אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם פסול או כשהגט יוצא מתחת ידי האחד שהוא מביאו ואין חבירו שליח בהבאתו מש"ה פסול דלשליח מצריכים רבנן למימר לתרוייהו ולמאן דמוקי לה בגמ' כששניהם שלוחים אפ"ה פסול דכיון דחד הוא דאיכא אחתימ' ואיהו לא קמסהיד אכתיבה אתי לאיחלופי בקיום שטרות דעלמא בע"א כדאמרן בשמעתא קמא דפ"ק (ג.). שנים אומרי' בפנינו נכתב ושלישי אומר בפני נחתם נמי פסול משום האי טעמא גופיה ור' יהודה מכשיר דכיון דמצרכינהו נמי אכתיבה או הוא או אחר תו לא אתי לאיחלופי. ובגמ' אמרינן דחלוק היה ר' יהודה אף בראשונה פי' הא' אומר בפני נכתב וא' אומר בפני נחתם כשר ובגמ' מפרש הא תו למה לי הא תנא ליה חדא זמנא המביא גט ממדינת הים צריך שיאמר בפני נכתב ובפני נחתם אי מההיא הוה אמינא צריך לכתחלה ואי לא אמר כשר קמ"ל דצריך ופסול: פי' אע"ג דקי"ל [א] לפי שאין עדים מצויין לקיימו ולשמה לא חיישינן ולכך תקנו שיאמר בפני נחתם כדי לקיים החתימה דאי אתי בעל לבסוף ומערער שלא כתבתיו אני ומזוייף הוא לא

פסקי רי"ד (המשך)

משגחינן ביה הא אמרן לעיל (ג.) דצריך שיאמר גם בפני נכתב ומעיד על כל הכתיבה שנכתב לשמה גזירה דלמא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא דכל קיום שטרות הוא בשני עדים והכא משום עיגונא דאיתתא הימנוה רבנן לחד כבי תרי ודוקא היכא דהעיד גם על הכתיבה דלא אתי לאיחלופי בקיום שטרות בעלמא הימנוה רבנן כבי תרי אבל היכא דלא העיד גם על הכתיבה לא הימנוה רבנן כבי תרי ומ"ה פסול אם לא העיד בין על הכתיבה בין על החתימה: בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו בפני נכתב חציו וכו' הי חציו אילימא חציו ראשון והא א"ר אלעזר אפילו לא כתב בו אלא שיטה א' לשמה שוב אינו צריך פי' שיטה ראשונה שיש שם האיש והאשה והזמן אלא אמר רב אסי חציו אחרון: בפני נכתב כולו ובפני נחתם חציו פסול פי' עד אחד וכיון שלא קיים כל החתימה פסול דכיון דלא שכיחי שיירתא חיישינן דלמא אתי בעל ומערער ונמצא גט בטל ובניה ממזרים הלכך לא תינשא בו: אמר רב חסדא ואפי' שנים מעידים על חתימת יד שני פסול מ"ט או כולו בקיום הגט או כולו בתקנת חכמים פי' הא' נתקיים בשני עדים כדרך קיום שטרות והעד האחד נתקיים בעדות השליח שהוא תקון חכמים דהימנוה כבי תרי ובעינן או כולו כתקון חכמים או כולו כקיום שטרות: מתקיף [לה] רבא ומי איכא מידי דאילו אמר חד כשר והשתא

[א] עי' רי"ד לעיל סוף דף ב: